

4

Historische Blingo

30 minuten

KORTE OMSCHRIJVING WERKVORM

Deze kennisquiz is een combinatie van Bingo en Lingo. De klas wordt verdeeld in zes teams. Ieder team heeft een bingokaart met daarop negen jaartallen. Het team dat als eerste drie-op-een-rij weet te halen heeft het spel gewonnen. Het spel gaat als volgt: het eerste team grabbelt een bal. Op de bal staat een jaartal. Alle teams beantwoorden de vraag die hoort bij het jaartal. De teams die de vraag goed beantwoorden, mogen het jaartal wegstrepen op hun bingokaart. Daarna is het volgende team aan de beurt.

LEERDOEL

Leerlingen herhalen op een speelse manier kennis over het ontstaan en het bestuur van de Republiek.

DUUR

30 minuten

BENODIGD MATERIAAL

- Per team 1 bingokaart; deze vindt u door op www.prodemos.nl/lesmateriaal te zoeken op de naam van de werkvorm.
- Pingpongballen met jaartallen erop en één goudgekleurde pingpongbal. Als alternatief kunt u ook opgevouwen briefjes gebruiken met jaartallen erop geschreven.

WAT DOET U?

1. Verdeel de klas in teams van maximaal 5 leerlingen en geef ieder team een bingokaart.
2. Leg uit dat leerlingen een jaartal mogen afstrepen als de bal met dat jaartal getrokken wordt en ze het goede antwoord geven op de vraag die bij dat jaartal hoort. Een jaartal kan twee keer uit de bak komen, dus een groepje heeft slechts twee kansen om een jaartal weg te strepen.
3. Laat team 1 een bal pakken uit de ballenpak. De leerling leest het jaartal op, bijvoorbeeld 1672. U leest de meerkeuzevraag op die bij dit jaartal hoort. Alle teams beantwoorden de vraag op een blad papier. De teams die de vraag goed beantwoord hebben, mogen 1672 wegstrepen op hun kaart.
4. Als *alle* teams de vraag goed beantwoord hebben, hoeft de bal niet terug in de bak. Als nog niet alle teams de vraag goed hebben, mag de bal wél terug in de bak.
5. Nu mag het volgende team een bal pakken. Er zijn drie opties:
  - a. Een nieuw jaartal (lees de vraag voor);
  - b. Een jaartal dat al is geweest (lees de vraag voor; alleen teams die dit jaartal nog niet hebben weggestreept, beantwoorden de vraag). Hierna mag de bal niet meer terug in de bak;
  - c. De gouden bal. De leerlingen van het team mogen zelf kiezen over welk jaartal ze een vraag willen beantwoorden.
6. Ga zo verder met het spel totdat het eerste team drie-op-een-rij (blingo) heeft.
Let op: Bij ieder jaartal staan twee vragen, dus een groepje heeft twee kansen om een jaartal weg te strepen. Daarna verdwijnt de bal uit de bak.

1568 – BEGIN VAN DE TACHTIGJARIGE OORLOG

1. **Wat is géén benaming voor de strijd van de Nederlanders tegen de Spanjaarden van 1568 tot 1648?**
  - a. Tachtigjarige Oorlog
  - b. De Opstand
  - c. **De Spaanse Oorlog**

Toelichting: We noemen de strijd van de Nederlanders tegen de Spanjaarden de Nederlandse Opstand of de Tachtigjarige Oorlog.
2. **Wat is waar over Filips II?**
  - a. **Hij wilde dat iedereen in de Nederlanden katholiek werd.**
  - b. Hij wilde dat iedereen in de Nederlanden protestants werd.
  - c. Hij wilde godsdienstvrijheid in de Nederlanden.

Toelichting: Na de beeldenstorm in 1566 stuurde Filips II de hertog van Alva naar de Nederlanden om orde op zaken te stellen. Onder leiding van Willem van Oranje kwamen de Nederlanders in opstand tegen het strenge optreden van Alva.

1579 – UNIE VAN UTRECHT

1. **Welk verdrag werd in 1579 gesloten?**
  - a. **De Unie van Utrecht (1579)**
  - b. Het Plakkaat van Verlatinghe (1581)
  - c. De Pacificatie van Gent (1576)

Toelichting: Het Plakkaat van Verlatinghe werd in 1581 gesloten, de Pacificatie van Gent in 1576. In de Pacificatie van Gent werd afgesproken dat de Spaanse troepen Nederland moesten verlaten. In het Plakkaat van Verlatinghe nam de Republiek afstand van de Spaanse koning.
2. **Wat werd er afgesproken in de Unie van Utrecht?**
  - a. **De Noordelijke Nederlanden besloten samen te werken om de Spanjaarden het land uit te krijgen.**
  - b. De Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden besloten samen te werken om de Spanjaarden het land uit te krijgen.
  - c. De Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden sloten een verdrag met de Spanjaarden waarin een wapenstilstand werd gesloten.

Toelichting: de Unie van Utrecht is een reactie op de Unie van Atrecht, die door de Zuidelijke(katholieke) gewesten was gesloten. In de Unie van Atrecht beloofden de zuidelijke gewesten loyaal te zijn aan de Spaanse koning. Als reactie daarop verenigden de Noordelijke gewesten zich om gezamenlijk tegen de Spanjaarden te strijden. Ook werden er enkele staatkundige zaken geregeld met betrekking tot defensie, belastingen en godsdienst.

1581 – PLAKKAAT VAN VERLATINGHE

1. **Uit welke tekst komt dit fragment?**

‘Wanneer een vorst in plaats van zijn onderdanen te beschermen probeert hen te onderdrukken, moet hij niet als vorst maar als tiran worden beschouwd. Dan staat het zeker zijn onderdanen vrij hem niet meer als vorst te erkennen.’

  - a. Unie van Utrecht (1579)
  - b. **Plakkaat van Verlatinghe (1581)**
  - c. Vrede van Münster (1648)

Toelichting: In Het Plakkaat van Verlatinghe werd Filips II formeel afgezworen door de Staten-Generaal. In de Apologie (1580) schreef Willem van Oranje al over het recht op verzet tegen de koning, als de koning zijn onderdanen niet goed behandelt.
2. **Met Het Plakkaat van Verlatinghe werd Filips II afgezworen als koning. Waarmee kun je Het Plakkaat van Verlatinghe het beste vergelijken?**
  - a. De Amerikaanse oorlogsverklaring aan Japan in de Tweede Wereldoorlog
  - b. **De onafhankelijkheidsverklaring van de Verenigde Staten.**
  - c. De grondwet van de Verenigde Staten.

Toelichting: Het Plakkaat van Verlatinghe was de officiële verklaring van de noordelijke provinciën waarin Filips II werd afgezet als hun koning. Het kan worden gezien als de onafhankelijkheidsverklaring van Nederland.

1584 – WILLEM VAN ORANJE VERMOORD

1. **Wat is waar over Willem van Oranje?**
  - a. Hij was de eerste koning van de Nederlanden.
  - b. Hij was de overgrootvader van Willem-Alexander.
  - c. **Hij was leider van de opstand tegen de Spanjaarden.**

Toelichting: Willem van Oranje was een groot voorstander van godsdienstvrijheid in de Nederlanden. Hij leidde de opstand tegen de Spanjaarden. Hieraan heeft hij zijn bijnaam ‘Vader des Vaderlands’ te danken. De overgrootvader van Willem-Alexander is Hendrik van Mecklenburg-Schwerin (echtgenoot van Wilhelmina). Koning Willem I was de eerste Nederlandse koning.
2. **Open vraag: Het Wilhelmus gaat over Willem van Oranje. Het Wilhelmus heeft vijftien coupletten. Wat staat er als je van ieder couplet de eerste letter neemt en deze achterelkaar zet?**

Antwoord: Willem van Nassov

1588 – NEDERLANDSE REPUBLIEK UITGEROEPEN

1. Wat gebeurde er in 1588?

- Willem van Oranje werd vermoord.
- De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werd uitgeroepen.**
- Johan van Oldenbarnevelt werd onthoofd.

Toelichting: Willem van Oranje werd in 1584 vermoord, en Johan van Oldenbarnevelt werd in 1619 onthoofd.

2. Wat was er zo bijzonder aan de staatsinrichting van de Republiek in de 17e eeuw?

- De Republiek was een democratie.
- De Republiek had geen vorst.**
- De Republiek had een president.

Toelichting: In tegenstelling tot de andere landen in Europa werd de Republiek niet geleid door een vorst maar door regenten. Ieder gewest had een bepaalde mate van zelfbestuur. Het bestuur was dus decentraal geregeld. In andere Europese landen was het bestuur sterk gecentraliseerd en waren absolute heersers aan de macht. Een voorbeeld hiervan is koning Lodewijk XIV.

1609 – TWAALFJARIG BESTAND

1. Het Twaalfjarig Bestand duurde van 1609 tot 1621. Wat is een bestand?

- Een bezetting
- Een opstand
- Een wapenstilstand**

2. Prins Maurits was van 1584 tot 1620 stadhouder.

Maurits was tegen het Twaalfjarig Bestand, hij wilde dat de oorlog gewoon verder zou gaan. Wat hield de functie van stadhouder in de praktijk in?

- Hij was legerleider.**
- Hij was politiek leider.
- Hij was een soort burgemeester.

Toelichting: Stadhouder betekent letterlijk 'plaatsvervanger'. In eerste instantie waren de stadhouders plaatsvervangers van de landheer. In de zestiende eeuw werd deze betekenis losgelaten. De stadhouder werd de hoogste legerleider, de raadspensionaris werd politiek leider van de Nederlandse gewesten.

1619 – VAN OLDENBARNEVELT ONTHOOFD

1. Wat was de reden dat Johan van Oldenbarnevelt werd veroordeeld tot de doodstraf?

- Van Oldenbarnevelt wilde een staatsgreep plegen.
- Van Oldenbarnevelt vond handel en vrede belangrijker, terwijl Prins Maurits strijd en overwinning het belangrijkste vond. Hij werd veroordeeld wegens hoogverraad.**
- Van Oldenbarnevelt had een rommeltje gemaakt van de financiën van de Nederlanden.

Toelichting: de Tachtigjarige Oorlog met Spanje kostte de Nederlanden enorm veel geld. Johan van Oldenbarnevelt wilde daarom een wapenstilstand. Prins Maurits (de legerleider) wilde juist doorvechten omdat het Spaanse leger volgens hem steeds zwakker werd. Daarbij was Prins Maurits degene die een staatsgreep zou plegen.

2. Waar werd Johan van Oldenbarnevelt onthoofd?

- Voor de Ridderzaal**
- In de Gevangenpoort
- Op het eiland in de Hofvijver

Toelichting: Johan van Oldenbarnevelt werd voor de Ridderzaal terechtgesteld. In de Ridderzaal vond het proces plaats.

1648 – VREDE VAN MÜNSTER

1. In 1648 werd de Vrede van Münster gesloten. Wat hield deze vrede in?

- Er kwam een einde aan de Tachtigjarige Oorlog.**
- De raadspensionaris en de stadhouder sloten vrede met elkaar.
- Er kwam een einde aan de oorlog met Frankrijk, Engeland, Keulen en Münster.

2. Wat is waar over de Vrede van Münster?

- Willem van Oranje ondertekende de Vrede van Münster.
- Spanje erkende de Republiek als onafhankelijk land.**
- Na de Vrede van Münster brak een eeuw van vrede aan.

1651 – GROTE VERGADERING

1. **Waarom konden de regenten in 1650 het stadhouderschap in Holland, Zeeland en Utrecht afschaffen?**
  - a. **Stadhouder Willem II stierf toen zijn zoon Willem III nog niet geboren was.**
  - b. Stadhouder Willem II werd afgezet door de regenten.
  - c. Stadhouder Willem II had geen kinderen.
Toelichting: Acht dagen nadat zijn vader Willem II was overleden werd Willem III geboren. Voor de regenten was het ontbreken van een opvolger de kans om het stadhouderschap af te schaffen. In de Grote Vergadering van 1651 werd besloten dat er geen nieuwe (tijdelijke) stadhouder werd benoemd. Pas in het rampjaar 1672 werd het stadhouderschap hersteld. Willem III werd de nieuwe stadhouder.
2. **Tijdens de Grote Vergadering van 1651 kwamen alle zeven gewesten van de Staten-Generaal bijeen in de Ridderzaal. Welk gewest hoort hier niet bij?**
  - a. Groningen
  - b. Gelderland
  - c. **Drenthe**

1672 – RAMPJAAR

1. **Welke van deze twee beweringen over het Rampjaar (1672) is waar?**
  - I In 1672 werd de Republiek aangevallen door Engeland, Frankrijk, Keulen en Münster.
  - II Raadspensionaris Johan de Witt werd door een woedende menigte vermoord.
    - a. Alleen stelling I is juist.
    - b. Alleen stelling II is juist.
    - c. **Beide stellingen zijn juist.**
Toelichting: In het Rampjaar werd de Republiek aangevallen door Engeland, Frankrijk, Keulen en Münster. Oranjegezinden gaven raadspensionaris Johan de Witt hiervan de schuld. Uiteindelijk werd hij met zijn broer Cornelis door een woedende menigte gelyncht voor de Gevangenpoort.
2. **Hoe noemen we de aanhangers van de raadspensionaris of landsadvocaat?**
  - a. Prinsgezinden
  - b. Oranjegezinden
  - c. **Staatsgezinden**
Toelichting: De staatsgezinden steunden de raadspensionaris en wilden niet dat de stadhouder meer macht naar zich toe zou trekken. Prinsgezinden of Oranjegezinden steunden juist de stadhouder: een telg uit de familie van Oranje-Nassau.